

Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve ÖZEL EĞİTİM

ÜNİTE 11 *ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLER*

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN TANIMLANMASI

- Sözel ya da yazılı dili anlama veya kullanmayı içeren temel psikolojik süreçlerin biri veya birkaçındaki bozukluklar ve bu bozukluklara bağlı olarak dinleme, düşünme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, veya matematiksel işlemler yapma yeteneklerinde görülen yetersizlik durumudur.
- Zeka normal sınırlar içerisinde veya üstündedir.
- Akademik performans beklenen performansın çok altındadır.
- Öğrenme güçlüğü, kültürel farklılıklar, eğitim ortamlarının yetersizliği veya kalitesiz eğitim, düşük sosyo-ekonomik düzey veya öğrenme güçlüğüne sebep olabilecek diğer yetersizlik durumlarından (örn.; zihinsel yetersizlik, duygusal ve davranışsal bozukluklar, görme ve işitme problemleri, otizm vb.) kaynaklanmış olmamalıdır.
- Okul öncesi yıllarda dil problemi (anlama ve üretme), 3. sınıfa kadar okuma-yazmada problemler, ve sonrasında diğer akademik alanlarda başarısızlık olarak görülür.
- Hayat boyu sürececek bir durum olabilir.
- Öğrenme güçlüğü ile ilişkili pek çok terim kullanılmaktadır.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN NEDENLERİ

Tam olarak nedenleri bilinmemektedir fakat genellikle beynin işlev tarzından kaynaklandığı sanılmaktadır. Olası nedenler 4 grupta incelenir:

1. *Organik faktörler*: beynin gelişimi esnasında oluşan farklılıklar.

2. *Genetik faktörler*: kalıtsal olarak geçiş.

3. *Çevresel faktörler*: doğum öncesi alkol, sigara, uyuşturucu gibi.

4. *Kimyasal faktörler*: boyalı yiyecekler, tatlandırıcılar, vitamin eksikliği vb.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜ BELİRLEMEDE KULLANILAN ÖLÇÜTLER

Öğrencinin yeteneği ve akademik başarısı arasında fark var mı?

En yaygın olarak kullanılan ölçüttür. Zeka testi ve başarı testi puanları arasındaki farka bakılır. Zeka testi ortalama veya üstü olup başarı testi düşük olan çocuklar için tanı konabilir.

Öğrenme problemi dili anlamayı içeren temel psikolojik süreçlerin bir sonucu mudur?

Duyu-motor beceriler, görsel-işitsel işleme, dikkat, hafıza gibi bilişsel becerilerde problem olup olmadığına bakılır.

Diğer olası nedenler bertaraf edilmekte midir?

Öğrenme güçlüğü tanımlayan özellikler de ölçüt olarak kullanılabilir. Zihinsel, işitme ve görme yetersizliğinedeniyle öğrenememe durumu değildir.

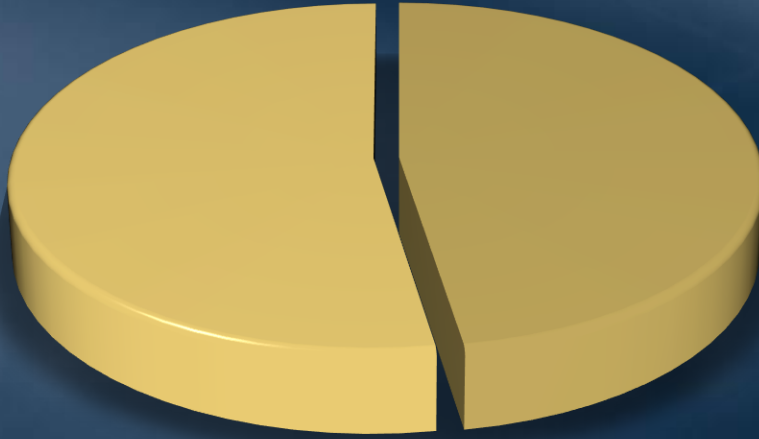
ÜLKEMİZDE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN TANILANMASI

- Ülkemizde özel eğitim kategorisinde yer almaktadır. Ancak tanılama güçlüklerinden dolayı bu öğrencilere gerekli hizmetler verilememektedir.
- Bu öğrencilerin büyük bir kısmı akademik başarısızlıklardan ve sosyal uyum yetersizliğinden dolayı akranları tarafından dışlanmaktadır.
- Tanılama araçlarının yetersizliği *hafif düzeyde zihinsel yetersizliği* olan *öğrencileri öğrenme güçlüğü* olan öğrenciler olarak tanılanmasına yol açmaktadır.

YAYGINLIK

- Özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların %50.5'ini öğrenme güçlüğü olan çocuklar oluşturmaktadır.

Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Oranı

- özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar
- öğrenme güçlüğü olan çocuklar

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Akademik Başarısızlık

OKUMA

Disleksi bir okuma güçlüğü terimidir. Harf tanıma ve heceleme de sürekli güçlükler

ANLAMA

Okuduğunu anlama , ana fikir bulma, sonuç çıkarma işlemlerinde güçlükler

YAZMA

Okumayla alakalı olarak yazmada da güçlükler yaşanabilir. Kelimeleri yanlış yazma, harfleri ters yazma vb.disgrafi olarak adlandırılır.

MATEMATİK

Aritmetik işlem yetersizliği dyscalcula olarak bilinir. Sayı kavramını ve sistemini anlamada yetersizlik

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Dil Bozuklukları

Dilin biçim, içerik, kullanım bileşenlerinde problem, ne, nerede, niçin gibi soruları pasif ve olumsuz yapıları yorumlamakta güçlük, mecaz dili ve çok anlamlı kelimeleri yorumlamada problemler

Bu tip problemler soyut düşünme modellerindeki güçlükten kaynaklanır. Sözel olmayan dili anlama, diyalog başlatma ve sürdürme, izlemede yetersizlik gösterirler.

ÖG - Dil Örnekleri

Söylemek istediği	Söylediği
Üstümü örtme.	Üstümü sarma.
Sabaha kadar uyumayacağım.	Akşama kadar uyumayacağım.
Çalkalamak	Kalçalamak
Ali'nin kitabı çok kalın.	Kalın çok kitabı Ali'nin.
Ne istersen veririm.	Ne istediğini veririm.
Pazarlık yapalım.	Pazarlaşma yapalım.
Bir günde iki kitap bitirdi.	İki günde bir kitap bitirdi.
Bas gaza!	Basa gaz!
Kimse benimle değiş tokuş yapmıyor.	Kimse benimle satış yapmıyor.
Ne isteyeceksin benden?	Ne isteyeceksin bana?
Yemeğin üstündeki ne?	Yemeğin önündeki ne?

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Zayıf GÜdülenme

Güdülenme, bireyin davranışlarını harekete geçirmesini ve davranışlarını yönlendirmesini sağlayan bir dürtüdür. Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler kendilerine olan inançlarını yitirirler.

Onlar için başarısızlık daha fazla çalışmaya işaret etmemektedir. Daha başarılı olmak için çaba harcamazlar. Bunların nedeni, başarılarını şans, arkadaş veya öğretmen yardımına bağlamalarıdır.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Genelleme Problemi

Öğrendiklerini farklı ortamlara, kişilere, durumlara genellemede, benzer becerilere aktarmakta güçlük çekerler.

Bir beceriyi genellemek için bağımsız sergiliyor olmak gerekir. Bu nedenle bu öğrencilere akademik becerilerde bağımsızlık kazandırılmalıdır.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Zayıf Sosyal Beceriler

Öğrenme güçlüğü olan çocukların, arkadaş edinme yetenekleri, başkalarıyla iletişim kurmaları, okul çalışmalarına yaklaşım tarzları olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu öğrencilerde sosyal beceri öğretimi çok etkili olmaktadır. Akran desteği, gerekli uyarlamalarla doğrudan öğretim, dramatizasyon gibi farklı yöntemler sunulabilir.

Sosyal becerilerdeki güçlük akademik başarıyı da olumsuz etkiler. Düşük başarı durumu arkadaş kurma durumunu engeller. Öğretmene akran reddini ortadan kaldırma konusunda büyük rol düşmektedir. Pek çok yöntem ve yaklaşımla tüm sınıfı ödüllendiren sürprizlerle çalışmalar planlamalıdır.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Bellek, Bilişsel ve Üst Bilişsel Problemler

Bellek problemleri:

Bilgiyi işleme sürecinde problem vardır. Yeniden düzenleme, öncekilerle birleştirmede güçlük yaşarlar.

Bilişsel problemler

Farklı düşünme, problem çözme becerilerinde, planlamada güçlük çekerler.

Üst bilişsel problemler:

Nasıl düşündüğünü, düşüncesini nasıl kontrol edeceğini bilemez. Zamanını nasıl akıllıca kullanacağını, ödevlerde nasıl ilerleyeceğini bilemez.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Algı, Motor ve Genel Koordinasyon Problemleri

Algı:

Görme, işitme ve dokunma yoluyla alınan uyarıların tanıma yeteneğidir.

Bu öğrencilerin algı problemleri vardır. Gördükleri şekilleri algılama, hatırlama, sesli kelimeleri ayırmada güçlük, verilen yönergeleri yerine getirmede güçlük gibi.

Motor beceriler ve Koordinasyon problemi:

Topu atma, tutma gibi büyük motor becerilerde, makas kullanma, düğme ilikleme gibi küçük motor becerilerde el-göz koordinasyonu zayıftır.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Dikkat Bozukluğu ve Hiperaktivite

Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin %51'i dikkat bozukluğu ve hiperaktivite tanısı almıştır (Smith ve Adam, 2006).

Bu öğrencilerde dikkat bozukluğu ve hiperaktivite birlikte görülebileceği gibi sadece dikkat bozukluğu da görülebilir.

ETKİLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Doğrudan Öğretim Yöntemi

- Konuları küçük basamaklarla sunmayı, öğrencilerin sunumlarından ne kadar yararlandıklarını belirlemek amacıyla sıklıkla yapılan kontrolleri içeren, öğretme sorumluluğunun öğretmende başlayıp, öğrenciye aktarıldığı aşamalı bir yöntemdir (Rosenshine, 1986).
- Konu anlatım yöntemiyle sunulur. Öğretmen anlatırken model olur, sorular sorar.
- Daha sonra öğrenciden rehber altında uygulama istenir.
- Son basamakta ise bağımsız uygulamalara yer verilir.

ETKİLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Bilişsel Strateji Öğretimi

- Bir beceriyi gerçekleştirmede yetkin olan öğrenenler bir problemi çözmek için sistematik yollar izlerler. Bu yollara **strateji** denir.
- Bu yöntemin öğretimsel öğeleri;
 - *destekleyiciler sunma,*
 - *strateji basamaklarını hatırlamayı sağlayacak hatırlatıcılar sunma,*
 - *etkileşimsel diyaloglara yer verme ve*
 - *üst bilişsel bilgiyi geliştirmedir.*
- Öğretimin en önemli kavramı destekleyicilerdir. (işlem kolaylaştırıcılar)
- Öğretim esnasında uygulanacak strateji adımları belirlenmeli ve hatırlanması için ipuçları sunulmalıdır.

ETKİLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Bilişsel Strateji Öğretiminin Aşamaları

1. Stratejiyi ne amaçla uyguladığını belirlemek

2. Strateji uygulamalarına model olma veya yüksek sesle düşünmek

3. Başlangıç uygulamalarına rehber olmak

4. Yeni örneklerle bağımsız uygulamalar yapmak

5. Genelleme uygulamalarına yer vermek

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ GÖSTEREN ÖĞRENCİLERE SUNULACAK DESTEKLER

Dil Becerileri

1. Öğretmen, etkileşim ortamı sağlayan öğrenme ortamları hazırlamalıdır.

2. Çocuklar öğrenirken onlara dili kullanma ve etkileşim kurma fırsatları sağlanmalıdır.

3. Öğretmenler çocuklara dili birçok amaçla kullanma fırsatı vermelidir.

4. Öğretmen, çocuğun konuşmasına tepki vermelidir.

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ GÖSTEREN ÖĞRENCİLERE SUNULACAK DESTEKLER

Okumaya Hazırlık Becerileri

- Okumaya hazırlık alanları; görsel-işitsel algı, yönsel motor koordinasyonu, el-göz koordinasyonu, küçük motor beceriler ve dil becerileri.
- Bu alanları geliştirmeye hizmet eden çalışmalar yapılmalıdır.
- Görsel eşleme, sınıflama, ayırt etme, sesletim ve ses birimsel farkındalık çalışmaları, öykü okuma, tekerleme öğretme gibi.

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ GÖSTEREN ÖĞRENCİLERE SUNULACAK DESTEKLER Yazmaya Hazırlık Becerileri

- Yazmaya hazırlıkta öğrencilere küçük motor becerilerle, el-göz koordinasyon alanında beceriler kazandırılması gerekir.
- Çizgi çalışmaları, kaleme hakimiyet,
- Çizgi çalışmalarında model olmak gerekir. Harflerin düzgün yazılabilmesi için çizginin çizme yönünün öğrenilmesi çok önemlidir.

OKUL DÖNEMİNDE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ GÖSTEREN ÖĞRENCİLERE SUNULACAK DESTEKLER İlkokul Yazma Öğretimi

- Genel eğitim sınıflarında ses temelli cümle yöntemi ile öğretim yapılmaktadır.
- Öğretilen her sesle ilgili kelime ve cümleler yapılmalı ve öğrenilen sesler tekrar edilmelidir.
- Sesin sembolünü tanıma aşamasında öğrencilere kitaplar ve gazeteler inceletilmelidir.

OKUL DÖNEMİNDE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ GÖSTEREN ÖĞRENCİLERE SUNULACAK DESTEKLER

İlkokul Okuma Öğretimi

- Öğrenme güçlüğü olan öğrencilere okuma öncesi ve sonrasında bazı stratejiler sunulmalıdır.
- *Okuma öncesi:*
 - Okumaya güdüleme
 - Anahtar kelimeleri önceden verme
 - Yaşantılarıyla okumaları arasında bağlantı kurma
 - Metni önceden gözden geçirme ve fiziksel yapısını inceleme
- *Okuma sonrası:*
 - Zor kelimelerin altını çizme
 - Metinle ilgili sorular sorma
 - Ana fikrini özetlemesini isteme
 - Yanlıklarını bulmak için öğrenciyi cesaretlendirme
 - Çıkarım yapmayı gerektiren kısımlara öğrenciyi odaklama

OKUL DÖNEMİNDE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ GÖSTEREN ÖĞRENCİLERE SUNULACAK DESTEKLER

Matematik Öğretimi

- Bu öğrencilere matematik eğitiminde doğrudan öğretim yöntemi etkilidir.
- Problemi sesli okuma, anlamak için resimler çizme, önemli kelimeleri arama, matematik işlemlerini yapma, ipucu kelimeler oluşturma gibi alanlarda öğretmen önce model olmalıdır.
- Bağımsız uygulamalarda ipuçlarını geri çekme ve doğru yapılan adımları ödüllendirme yer alır.

OKUL DÖNEMİNDE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ GÖSTEREN ÖĞRENCİLERE SUNULACAK DESTEKLER

Hayat Bilgisi, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Şematik Düzenleyicilerin Kullanımı

- Şematik düzenleyicileri bilginin yapılandırılmış görünümüdür.
- Şematik düzenleyicinin öğrenmeyi desteklemesi için öğretmen aşağıdaki aşamalara yer verilmelidir:

- a) Sunumu yapılacak konunun bilgi türünü belirleme
- b) Bilginin ana noktalarını ve ilişkileri belirleme
- c) Bilginin yapısına uygun şematik düzenleyici seçme
- d) İçeriği, anlamlı görsel şemalardan oluşturma
- e) Şematik düzenleyiciyi hazırlama

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN KAYNAŞTIRMADA ÖĞRETİMSEL DÜZENLEMELER

- Fiziksel ortam düzenlenmelidir.
- Günlük rutinler belirlenmeli ve izlenmelidir.
- Materyallerde uyarlama yapılmalıdır.
- Çalışma becerilerinin öğretimi yapılmalıdır.
- Ders sunumunda çeşitli materyallere yer verilmelidir.
- Öğretim uygun hale getirilmelidir.
- Sık sık yoklamalar yapılmalıdır.
- Açık yönergeler verilmelidir.
- Öğrencilere nasıl öğrenecekleri öğretilmelidir.
- Müfredata dayalı değerlendirmeler yapılmalıdır.
- Düzenli aralıklarla kontroller yapılmalıdır.
- Önceki öğrenmelerle yeni öğrenmeler birleştirilmelidir.
- Öğrencinin derse katılımı sağlanmalıdır.
- Ölçüt temelli olarak öğretim düzenlenmelidir.